

Bc. Jiří DUŠEK, *Spolková činnost v okrese Chrudim, od vydání spolkového zákona do roku 1949*, České Budějovice 2010 (diplomová práce Ústavu archivnictví a pomocných věd historických Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích), 184 s. včetně příloh.

Posudek oponenta diplomové práce

Problematika spolků a spolčování obecně patří v české historiografii zaměřené na dějiny druhé poloviny 19. a první poloviny 20. století k tradičním a stěžejním tématům. Spolky a jejich dějiny totiž nabízejí mnoho různých a zajímavých možností, jak přispět k poznání vývoje české společnosti, jejích národních elit a její politické reprezentace v uvedeném období. Jedním z tradičnějších způsobů, dnes českými (či spíše moravskými) historiky pod vlivem moderních výzkumů, nových metod a zahraničního bádání pomalu opouštěným, se s podobným tématem pokusil ve své práci vyrovnat Bc. Jiří Dušek.

Po úvodní kapitole věnované zhodnocení pramenů a literatury a vytčení cíle práce, následuje sice zajímavé, ale poněkud nadbytečné historicko-topografické pojednání o Chrudimi a Chrudimsku. Zdařilejší je po obsahové stránce další kapitola, pojednávající o spolkovém zákonodárství, která přehledně seznamuje s vývojem právních norem upravujících v rakouské monarchii, v první Československé republice, za nacistické okupace i po ní v českých zemích spolčovací právo.

Kapitola o spolkové činnosti na Chrudimsku je zaměřena především na zpracování přehledu veškerých spolků fungujících pravděpodobně na území soudního okresu Chrudim, jak jsem z jejich seznamu pochopila, neboť tato skutečnost zde nikde není jednoznačně definována. Poněkud překvapivý je i fakt, že celých 25 (respektive 26) stran z této osmatřicetistránkové kapitoly zaujímají tabulky, které by dle mého názoru patřily spíše do příloh. Kapitola tak bohužel působí dojmem okomentovaných výpisků ze spolkového katastru vedeného u okresního orgánu politické správy.

Totéž lze jen s malými obměnami konstatovat také o následujících kapitolách, které se věnují spolkům v Chrasti, v Heřmanově Městci a v Hlinsku. Hlavní pozornost zde autor soustředil na divadelní ochotnické spolky, což zdůvodnil tím, že se o jejich činnosti dochovalo více zpráv (?). Také tyto kapitoly jsou uvozeny vlastivědnými črtami o jmenovaných městech. I v těchto kapitolách si poté, co přešel k problematice spolků, „tabulkový maniak“ Jiří Dušek zařadil, i když v míře poněkud snesitelnější než v kapitole o spolcích z Chrudimska. V těchto kapitolách autor přináší řadu podrobnějších a mnohdy velmi zajímavých informací, byť zcela vytržených z kontextu a blíže nevysvětlených, které se týkají spolků divadelních ochotníků. Autor je čerpal ze spolkových kronik a dalších zdrojů.

Závěrečná pasáž práce (s. 108-110 česky, s. 111-113 německy) působí značně rozpačitě. Jde spíše o velmi stručné shrnutí již řečeného než o pokus charakterizovat dosažené výsledky zkoumání a zhodnotit jejich přínos. Práce dále obsahuje přehled pramenů a literatury (s. 114-116), rejstřík spolků (s. 118-132) a 56 různých příloh (s. 135-184).

Diplomová práce Bc. Jiřího Duška bohužel představuje ne zcela vydařený pokus o uchopení problematiky spolků na území jednoho konkrétního východočeského politického okresu od poloviny 19. až do poloviny 20. století a to i přes skutečnost, že si její autor

nesporně dal velmi značnou práci s prostudováním dostupného pramenného materiálu v archivech. Celek se však (bohužel) vždy skládá z jednotlivostí. Pokusím se proto vysvětlit, co v této práci nejcitelněji postrádám.

Chybí mi zde jakýkoli náznak či pokus o vysvětlení jevů, o nichž autor v některých případech sám v jednotlivých kapitolách pojednává. Na příklad. Proč existovala období zvýšeného vzniku či zániku spolků? Odpovídala tato období na Chrudimsku nějakým důležitým soudobým historickým událostem nebo procesům a mají obdobu i jinde v Čechách nebo na Moravě? Které spolky a v které době zde vznikaly či zanikaly ve větší míře a hlavně proč? Existovaly ve většinově německé Chrasti německé ekvivalenty českých spolků, případně které z těchto národnostně zaměřených spolků zde vznikaly dříve a které jako reakce na ty už existující? Jaké vztahy panovaly mezi různými ochotnickými spolky činnými v téměř místě a proč? Byla to rivalita, spolupráce, koexistence, vzájemná tolerance nebo přezírání?

Dále mi zde chybí některé v současnosti standardní badatelské přístupy k tomuto tématu. Na příklad. Jaké byly cíle vznikajících spolků? V jaké společenské situaci byly zakládány, kým a v jaké oblasti pak působily? Byly například nějak vázány na komunální politickou sféru? Sahrávaly v ní nějakou roli? Proč měla sociální skladba členstva jistý charakter a měnil se nějak v průběhu času? Jaká byla společenská role spolků v rámci konkrétních míst jejich působení a proč měly některé spolky centralizovanou celozemskou organizační strukturu zatímco jiné nikoli? Jak se spolková činnost podepisovala na místním obyvatelstvu na příklad v rámci komunálních volebních kampaní? Jak se projevovala jejich prestiž nebo naopak pozvolný úpadek v místě? A tak podobně.

Diplomovou práci Bc. Jiřího Duška i přes uvedené výhrady vzhledem k odvedené obsáhlé heuristické práci doporučuji k obhajobě, navrhuji však hodnocení stupněm **d o b ř e**.

Pelhřimov, 20. srpna 2010

Mgr. Lenka Martínková, Ph. D.

martinkova